

Utlåtande om utkast till statsrådets utbildningspolitiska redogörelse

Ärende: Sydkustens landskapsförbunds utlåtande om VN/1972/2020

Tillgången till yrkeskunnig personal inom småbarnspedagogik och utbildning bör tryggas, svenska sÄrlösningar bör möjliggöras inom utbildning och grundläggande konstundervisning

Angående regeringens utbildningspolitiska redogörelse och de mål, åtgärder och riktlinjer som lyfts fram i den vill Sydkustens landskapsförbund r.f. understryka vikten av att i denna redogörelse även konkretisera åtgärderna som strävar efter att säkerställa tillgången på personal. Statsrådets utbildningspolitiska redogörelse innehåller flera goda målsättningar som behövs för att garantera kvalitet, likvärdighet och tillgänglighet inom utbildning i Finland. För att säkerställa tillgången till personal inom småbarnspedagogik och utbildning behöver man utöver de skrivelser som finns i utkastet, definiera och förtydliga åtgärderna redan på denna nivå av beredning. Likvärdigheten inom småbarnspedagogik och utbildning förverkligas inte utan tydliga åtgärder riktade mot att rätta till personalbristen. Morgon- och eftermiddagsverksamheten stöder på många sätt de mål som läggs upp i denna redogörelse, det finns därmed vägande skäl att ta med morgon- och eftermiddagsverksamheten i statsrådets utbildningspolitiska redogörelse. För att säkerställa en högklassig och genomslagskraftig utbildning på svenska också i framtiden bör det inrättas en svenskspråkig enhet för utbildning vid undervisnings- och kulturministeriet.

För småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen föreslås en totalrevidering av lagstiftningen och finansieringen. Redogörelsens målsättning är att erbjuda högklassig utbildning och välfärd likvärdigt för alla barn och unga och att garantera att likvärdigheten, tillgängligheten och kvaliteten säkerställs. Deltagandet i småbarnspedagogiken ska höjas.

Statsrådets utbildningspolitiska redogörelse påpekar t.ex. att småbarnspedagogiken enligt undersökningar konstaterats ha en positiv inverkan på alla barns lärande, i synnerhet på barn som kommer från svåra förhållanden. Det här är riktigt men det måste tilläggas att den positiva inverkan sker under vissa förutsättningar. Framförallt hänger småbarnspedagogikens kvalitet samman med personalens pedagogiska kompetens och medvetenhet. Personalens utbildningsnivå och möjlighet att delta i fortbildning är viktiga villkor för en jämlik småbarnspedagogik, ur barnets perspektiv. Bristen på behörig personal leder till att kvalitet och jämlikhet inte uppfylls inom utbildningen.

För att uppfylla redogörelsens mål att höja inlärningsresultaten och minska på skillnaderna i lärandet är det av avgörande betydelse med beslutsamma satsningar på läs- och skrivkunnighet. Varje barn och ung människa har rätten till läs- och skrivkunnighet, som bär vidare in i arbetsliv och ett aktivt medborgarskap. I samtidens informationsflöde och tillgång till kunskap och rena falsarier, är det av yttersta vikt med källkritik och en förmåga att avväga texters funktion och syften. De flesta yrkesområden blir allt mer skriftburna, men också vardagen ställer krav på individens skrivkunnighet och förmåga att kommunicera i skrift.

Morgon- och eftermiddagsverksamheten nämns inte i statsrådets utbildningspolitiska redogörelse. Det finns vägande skäl att ta med morgon- och eftermiddagsverksamheten eftersom den har en betydande roll i att stöda småbarnspedagogiken, förskolan, skolan och hemmen i deras fostrande arbete. Morgon- och eftermiddagsverksamheten stöder på många sätt de mål som läggs upp i denna redogörelse. De yngsta barnen tillbringar en stor del av sin skolvardag på "eftis". Det är därför viktigt att också den personalen är utbildad, behörig och en del av den grundläggande utbildningen. Eftermiddagsverksamheten kan stöda skolan i att förverkliga målen i läroplanen, t.ex. genom att stöda språkinläring och läsfrämjande verksamhet och har en viktig roll för jämlikhet och förebyggande av utslagning i samhället. Vid utvecklingen av skolans verksamhet att få in mera hobbyverksamhet är det viktigt med samarbete mellan skola, eftis och lokala producenter av hobbyverksamhet.

I utbildningen på andra stadiet är ett av målen att främja likvärdigheten och jämställdheten. Det poängteras också att en vuxen persons närvaro och en trygg studiegemenskap är viktiga förutsättningar för välbefinnandet och lärandet. Som åtgärder nämns bl.a. modeller för positiv diskriminering och uppföljning av behoven av undervisning och handledning samt annat stöd. Behovet av handledning och stöd kan inte överdrivas, det är helt väsentligt för att de unga ska kunna lyckas i sin utbildning och hitta en meningsfull plats i samhället.

Bland åtgärderna vill vi understryka behovet av yrkeskunnig personal som förverkligar de i redogörelsen föreslagna verksamhetsmodellerna. Det är också ytterst viktigt att representanter från andra stadiet är med då man bestämmer om resurser och riktlinjer. Speciellt ur svensk synvinkel bör man hitta sär lösningar som garanterar yrkespersonal på svenska också i framtiden.

I stycket om undervisnings- och handledningspersonal och övrig personal presenteras den viktiga målsättningen att säkerställa tillgången till yrkeskunniga lärare och annan personal. Åtgärderna som föreslås är att behoven av personal bättre förutses, att utbildningen dimensioneras enligt behov, att behörigheter revideras samt att flexibla former för att erhålla kompetens och behörighet skapas. Alla dessa åtgärder är väsentliga med tanke på småbarnspedagogikens och utbildningens framtid. Frågan är om de är tillräckliga?

Man bör i detta skede av beredningen också lyfta fram åtgärder som direkt är inriktade på att höja attraktionen och meningsfullheten för att utbilda sig inom småbarnspedagogik och utbildning. Det behövs också åtgärder inriktade på personalens förutsättningar att framgångsrikt sköta sitt jobb, på arbetsförhållanden och motivation. Den otillräckliga tillgången på studiehandledare är avsevärd. Här behövs framförallt flexibla lösningar för att komplettera behörigheten hos studiehandledare och möjliggöra vidareutbildning.

Det finns ett klart behov av att utveckla och förnya finansieringen och lagstiftningen om den grundläggande konstundervisningen. Den grundläggande konstundervisningen bör förnyas och stärkas med beaktande av särbehoven inom, och jämlikheten mellan, de olika konstformerna. Målet är att göra grundläggande konstundervisning mera jämlik och tillgänglig för flera barn. För detta behövs ett starkare samarbete med småbarnspedagogiken, den grundläggande undervisningen och fria bildningen. Utöver det statliga reformarbetet behöver också kommunerna engagera sig för att aktivt integrera konstläroanstalterna i sin bildningsverksamhet.

Forskning visar att kultur och konstfostran förebygger utslagning och effektivt minskar kommunernas social- och hälsovårdsutgifter. Kommunerna borde förmå investera mycket mer i barnens och de ungas välmående genom just konstundervisning. Den grundläggande konstundervisningen har en

viktig roll i en större helhet kring arbete för demokrati, de ungas välmående, minskad polarisering och minskad risk för marginalisering.

Tillgängligheten av fler konstformer på båda språken bör stödjas. I fråga om utbud och efterfrågan, samt tillgänglighet till grundläggande konstundervisning, finns det stora skillnader mellan regionerna och de enskilda kommunerna. På svenska kommer man aldrig upp till samma volym och omfattning som på finska, men de svenskspråkiga barnen ska ha samma rättigheter att ta del av konstfostran på sitt modersmål. Vid utvecklingen av Finlandsmodellen bör samarbetet med den grundläggande konstundervisningen förstärkas lokalt.

Ser man på den svenskspråkiga utbildningen i sin helhet är det viktigt att det finns tjänstemän som har ett ansvar, ett kunnande och ett förstående för den svenska utbildningen, för dess sakförhållanden och särdrag. För att säkerställa en högklassig och genomslagskraftig utbildning på svenska också i framtiden bör det inrättas en svenskspråkig enhet för utbildning vid undervisnings- och kulturministeriet.

Helsingfors den 21 januari 2021

Silja Borgarsdóttir Sandelin
Ordförande

Christel Björkstrand
Direktör

Matias Österberg
Utbildningsplanerare